

İDEOLOJİLERİN OLUŞMASINDA EĞİTİMİN ROLÜ -İDEOLOJİK EĞİTİMDE İNSAN TABİATİ-

Necmettin TOZLU*

Tebliğde esas üzerinde durulan, irdelenen mesele insan kişiliğinin çarpıtılmasıdır. Bu işlemde ideoloji-eğitim, devlet, aydın ve toplumun rolü birbirine bağlı olarak tahlil edilmektedir.

1-Eğitim ve Kişilik

Eğitimin farklı tanımları yapılır. Bunlar tartışılmaktadır. Ancak, eğitimle bilgi, iletişim, kültürel geçişin sağlandığı açıktır. **Aslında eğitimle yapılması gereken, insanın kendisini bilmesi, tanınması ve çevresini, tabiatını anlamlandırmasıdır.**

İnsan, içi büyüdükçe var olur.

Tüm etkilenimleri bir terkibe ulaştırabildikçe kendisi olur.

Düşüncede derinleştikçe, bunu herhangi bir baskıya maruz kalmadan kullandıkça varolanı anlamlandırır ve etrafını tanır. Sürüklenen değil, etkileyen olur.

İnsanın bir dünya görüşü kazanması da genellikle eğitimle sağlanır. Bir dünya görüşü felsefi ve dini temelli olabilir. Böyle bir görüş, önemli bir bilinç edinmeyi, seçimi, yorumu, anlamlandırıcı bir bakışı içerir. İnsanı boşluktan ve sürekli şüphede kalmaktan korur.

Kişilik, içten yapılmı, dünya görüşüne sahip olma, düşünce gücüne erişme, etkin olma, kendisi olan bir fert olmaktır.

Bütün bunlar insan tabiatının bozulmadan, çarpıtılmadan geliştirilmesiyle kazanılır. Ve doğru bir eğitimle.

2-Düşünce ve İfade Hürriyeti

Platon, "İnsan tabiatı en gizemli olan şeylerden daha gizemlidir" der. Bütünıyla bu tabiatın ortaya konulması mümkün değildir. Bu, her devirde farklı yazar ve düşünürlerce farklı görülmüş ve değişik bakış açılarıyla ifadelendirilmiştir. Ne var ki, insan olmanın, kişilik kazanmanın olmazsa olmazları, vazgeçilmezleri de yok değildir.

* Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde Felsefe Profesörü. VAN

Bunların başında düşünme ve bunu ifade etme hürriyeti gelir.

İnsan gerçekte kendisini böyle hissediyorsa insandır. Kuşatılmış olarak algılıyorsa tedirgindir. Bir nesne durumuna düşürülmüştür ve bağımlıdır. Onuru yaralanmıştır. Edilgendir. Varlığı kendisinden çalınmıştır.

Diğer taraftan insan düşündüğünü, inandığını, seçtiğini ifade etmek ihtiyacıdır. Kendisini ifade etme ihtiyacı temel bir insani ihtiyaçtır. Aynı zamanda bu bir zorunluluktur. Kökleri içtimaî ve ferdidir. İnsan sevgisini, nefretini, kendisini, sırnı hülasa duygularını başkalarıyla paylaşmak ister. İfade etmek ister. Bunun hem cemiyetle, ortamlarla, sistemle hem de fertle, eğitimle sıkı bir ilişkisi vardır. Ortamlar müsait değilse kendimizi ifade edemeyiz. İfade hürriyetimiz bunlara bağlıdır.

İnsan kendisini ifadeden mahrumsa çarpıtılmış, engellenmiş, bozulmuş demektir. Böyle durumlarda farklı ifade yolları benimsenir ya da içine kapanır. Her iki halde de insan tabiatına dönük güçlü bir tehditle karşı karşıyadır.

Bilindiği gibi, kişilik gelişimini engelleyen oluşumlar bunlardan ibaret değildir.

Cezaî yaptırımlar hür düşüncenin önünde her zaman varolagelen engellerdendir.

Bunların dışında Russell iki önemli bariyerden bahseder: **Ona göre bunlar ekonomik cezalar ve kanıtların çarpıtılmasıdır.**

Öyleyse hür düşüncüyü, yahut düşünce hürriyetini tanımlamamız gerekir: **Düşünce hürriyeti, herhangi bir fikri, düşüncüyü, inancı seçme, benimseme ve bunu dillendirmedir.** Bunun yanında bazı fikir, düşünce ve inançları da savunma, benimseme ve onlara karşı olmadır. Bunları ifade etmedir. İşte bütün bunlar herhangi bir ülkede bazı yaptırımlara yol açıyorsa, orada düşünce özgür değildir (B. Russell, *Sorgulayan Deneimler*, Çev.: N. Aşık, Ank., Eylül 1995, ss.164-165).

Bütün bunların karşısında insan benimsediği herhangi bir fikri, düşüncüyü eyleme dönüştürdüğünde ekonomik ablukaya alınıp, işini kaybediyorsa, böyle ortamlarda da düşünce ve ifade hürriyeti yoktur. Hattâ bir tartışmada, taraflardan birisi bastırılıp, tezini bile güçlükle ortaya koymasına karşılık, diğerinin argümanları sürekli cazip gösteriliyorsa bu gibi durumlarda da düşünceye özgürlük kapalıdır (Russell, age. s.166).

Böyle durumlarda bilimsel anlayışla değil, kurgulanmış, yapma bir zihniyetle, peşin hükümlere dayalı bir sistemle, bunları besleyen gerçek diye ortaya dikilen ideolojiji aktaran bir eğitimle karşı karşıyayız.

3-İdeolojik Eğitim

Bir eğitim felsefecisi ideolojiji; kişinin kendisi veya başkasına karşı bilinçli ve bilinçsiz bir hilesi olarak tanımlıyor.

Burada ideoloji, güçlü bir çarpıtıcıdır. Şekillendiricidir. İçeriği inanca ve değere dönüştürülmüş bir eylemin ateşleyicisidir. Besleyicisidir. Burada inanç ve değer, empoze eden, belirli bir gücün isteği doğrultusunda oluşturulan bir inancı ve değeri ifade eder. Eğitim, bunlarla yüklenir ve insanı bu içerik doğrultusunda kurmada kullanılır.

Bugün böyle bir oluşumla içiçeyiz. Tek kutuplu gücün ağırlığını koyduğu bir dünyada yaşıyoruz. Bu oluşumun bir hikayesi, geçmişi var. Buna kısaca değinmek gerekir. Dünya iki büyük savaş geçirdi, savaşların temel sebepleri çoğunlukla sahip olma, paylaşma güdüsüne dayanır. Ancak başka maskelerle sahnelenir.

I. Dünya savaşı böylece bir milliyetlerarası savaş olarak vuku bulur. II. Dünya savaşı ise doktriner bir savaş olarak gözüktür. Faşizm ve nazizm (nasyonalizm ve sosyalizm ideolojilerinin en uç oluşumları) ile komünizm arasında cereyan eden bir savaş.

Böyle bir ortamda Amerika demokrasi adına sahneye girer ve komünizmin tarafını tutar. Amerika bu savaşta kendine daha yakın gibi görünen tarafı çökertir. Böylece demokrasi, kapitalist dünyanın tek ideolojisi olur. Bu olgu demokrasinin zaferi olarak görülür. Dolayısıyla demokrasi bir ideolojiden öte, bir hayat tarzı, bir medeniyet gibi empoze edilir (S. Karakoç, *Fizikötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi II*, İst., 1995, ss. 132-135).

Bundan sonra iki kutuplu dünyanın ideolojileri demokrasi ve komünizm olarak belirlir, bu yapılanmayla üçüncü dünya ülkeleri taraf oldukları kutubun ideolojisini kabule zorlanırlar.

Bu zorlama, cephelere dahil ülkelerde önemli değer çatışmalarına, kargaşa ve uyumsuzluklara yol açar. Ayrıca bu ülkelerde çoğu orijinal düşünce, oluşum ve filizlenmelerin de önü tıkanır. **Resmileşen ideolojiler devlet güçleriyle mevzilenir, toplumsal yapıyı ve insanı yeniden yapmaya koyulurlar.** Bunun ciddi bir neticesi olarak farklı görüş, düşünce ve inançlar sapkın, zararlı ve yasak ilan edilirler.

Ancak ideoloji-egitim ilişkisinin tarihi daha eskilere gider. Kilise-devlet mücadelesinde modern devlet büyük ölçüde eğitime, okullara el atar. Burada asıl amaç, devletin kendisini üretecek, devam ettirecek yeni insanı var etmektir.

Bu olgu iki yönlü işler. İlk elden devlet kurumlarında görev alacak fertlerin istenilen yönde şekillenmeleri bir bedel karşılığıdır. **Bu bedel ferdin kendisi olarak kalması yerine, istenilen şekli alması, dolayısıyla kendisi olarak kalmaması, kendisi olarak varolmamasıdır.** Çevrime, yeniden yapılanmaya uğratılmasıdır. Bu, hem devleti güçlendirir, egemenlik sahasını genişletir, hem de eğitimi bir ideoloji, güçlü bir ideoloji aracı olarak kullanmayı getirir.

Böylece insan eğitimle oluşturulur, yeniden kurulur; daha doğrusu gücün, ideolojinin doğrultusunda şekillendirilir. Bu eğitimin fikriyatı, örgüsü ve içeriği söz konusu ideolojisiyle doldurulur.

İnsan bu yola bir yandan kurulur, fikren işlenip yönlendirilirken, diğer yandan da yetenekleri doğrultusunda yetkinleştirilir. Bu farklılaşma da eğitimin işidir. Bu yüzden Condillac (1715-1778), Helvetius (1715-1771) gibi Fransız materyalistleri ahlaksızlığı insanı bir vasıf, yani insan tabiatından gelen bir husus olarak görmezler. Eğitim, dolayısıyla sistem meselesi olarak görürler. Sistem düzeltilip değiştirilirse, bu kötülüklerin yok edileceğini ifade ederler. **Bu görüşler ideologlara ilham verir. Durum böyleyse, fikir-**

lerin kaynağı insanın iç dünyası, yahut ruhu değildir. Dış dünyanın şartlarıdır. Eğitimidir. Eğitimle kazanılan dünya görüşleridir. Öyleyse insanlara doğru düşünceler, fikirler kazandırılmalıdır. Doğru bir eğitim verilmelidir. Bunlar yapılabilirse yanlış algılamalar ve bakışlar düzeltilmiş olacaktır. İşte ideologlar tam da bu noktadan harekete geçerler. İlk görev doğru bir ideoloji kurmaktır. Arkasından bunun kabulü, teslimi, benimsetme dönemi gelir. Bir kere doğru-gerçek olarak ideoloji kabul edilince, bunun benimsetilmesi bir hak, ondan da öte bir görev olarak düşünülür. Ve bütün yollar, yöntemler bu yolda meşru sayılır.

Böylece eğitim bir ideoloji yapma aracı olarak, güçlü bir araç olarak yerini alır. Baştan beri sık sık vurgulandığı üzere, ideolojik eğitim bir inşa, zihni bir yapma olarak düşünülür. Önce bir dünya tasviri yapılır. Sanal bir dünyadır bu. Sonra bu dünyanın önermeleri kurulur. Ve insan, giderek toplum, millet bu zihinsel haritaya göre oluşturulur. Nitekim A. Deleyre'in Kovansiyonda yaptığı konuşmasında söz konusu ettiği şey, yasa için ulus yapmaktır. (K. Bumin, *Batı'da Devlet ve Çocuk*, İst., 1983, s.56).

Böyle bir dünyada gerçek söze, kavramlara, kurama indirgenmiştir. Hayat, onun gerçekleri gözardı edilmiştir. Neticede böyle bir dünya siyah ve beyazdan ibaret bir dünyadır. Çünkü bütün ideolojiler, hakikat açısından tekelcidirler. Kendilerini gerçek, karşı oları gerçek dışı olarak görürler. Dahası burada "Biz" ve "Ötekiler" mantığı geçerlidir. "Biz"ler için herşey mübah, "Ötekiler"ın hayatları bile iğreltidir. Bağışlanmıştır. Çünkü böyle bir anlayış ve tasnifte "Ötekiler" karşı olmanın ötesinde düşman, hain olarak tarif edilirler.

3.1. Devlet-Eğitim

Bu gibi durumlarda esas rolü oynayan devlettir. Eğitim, onun ideolojisi doğrultusunda kullanılan bir araçtır. İktidar, egemenlik aracı, bu yüzden eğitim okulla sınırlı kalmaz. Tüm toplum katmanlarına yayılır. Bütünüyle bu yapı yönlendirilir, dönüştürülür. İktidar bütün katmanlarda üretilir. Bu yüzden bu araç her zaman anlamlı ve istenilirdir. Çünkü, Althusser'in de vurguladığı üzere, iktidarın sürekliliği devletin DİA'ların (Devletin İdeolojik Aygıtları) içinde ve üstünde uyguladığı baskı ve kullanıma bağlıdır.

Kargaşa ve uyumsuzluk da bu teorik bakış açısından doğar. İnsan öngörülen amaçlar doğrultusunda işlenir. O, şekilsiz, amaçsız bir nesne gibi düşünülür. Öyle ele alınır. Ona istenilen şekil verilmeye çalışılır. Kalıba, inşaaya uydurulmaya özen gösterilir. Bu yolla her türlü metoda başvurulur. Baskı, şiddet, dışlama vs. bütün bunlar ideolojinin dünyasındaki ayırımı, siyah-beyaz tasnifine uygundur. Ve devletçe baskıyla şiddetle desteklenerek sürdürülür. Gösterilen amaçlar, konulan yasaklar arasında sıkışan insan, bir gel-git mekanizmasına oturtulur. Böylece kontrole alınır. Pasifleştirilir ve

benliği dönüştürülür. Dünyanın çoğu ülkesinde bu yol geçerli sayılmış ve zaman zaman işletilmiştir. Parçalanmış Sovyet Rusya'yı, yahut Nazi Almanya'sını, İtalya'sını değil daha 1922'ler Amerika'sını ele aldığımızda bile aynı düşüncenin orada bile hayat bulmuş ve uygulanmış olduğunu görmekteyiz. Bu tarihlerde Amerika'da çıkarılan bir kanunla devlet okullarında öğretmenlik yapabilmek için öğretmenlerin hükümetlere sadık ve itaatkâr olduklarını kanıtlamaları gerekirdi. Sistemi olurlamayan, sosyal değişme teorilerine karşı koyanların eğitimde görev almaları zordu. Bu yüzden Russell, ilginç bir tespit yapar: Demek oluyor ki **New York Eyaleti'nin bu yasasına göre ne Hz. *İsa, ne de G. Washington âhlâki yönden uygun kimselerdir.** (Russell, *Sorgulayan Denemeler*, ss.174-175)

Burada eğitime ters bir işlev yükletilir. Eğitim aslında kişiliği, benliği var etme işlevi için vardır. Ama ideoloji-güç tekelinde ona yüklenen işlev, bunu engellemektir. Böylece kişisiz, kendisi olmayan, ezik, insanlar daha doğrusu yığınlar varedilir. İdeolojinin bu yönünü çok iyi bildiği için Soljenitsin, "Shakespeare'nin şerirlerinin hayal gücü bir düzine kadavradan öteye geçmiyordu. Çünkü ideoloji yoktu" (K. Bumin, *Okulumuz, Resmi İdeolojimiz ve Politikaya Övgü*, s.20) der.

4. Mevcut Durum

Herhangi bir ideoloji kendisini üretebilecek bir iklimde kolayca boy atar, gelişir ve benimsenir.

Böyle bir iklim kırılmış bir toplum olarak karşımıza çıkıyor. Bu tür toplumlar da değerler sarsılır, çoğu insan için geçerliliğini kaybeder. İnsanlar, bu yüzden etrafa savrulur, köksüzleşir.

Ayrıca, bu tür toplumlarda toplumsal bentler de çözülür. Cemaatleşmeler, kümeleşmeler dağılır. Çalkantı, kargaşa ve çözülme mekanı ve yön bulma istikrarını da sarsar. **Dengeler alt-üst olur.** Açlık, sefalet, bunalım insanlarda gerçek bir karşı olma durumu yaratır. İnsanlar bir bekleyiş içerisine girerler. Toplumsal yapı gelenekselliğini kaybeder, farklılaşır. Yeni iş ve meslekler doğar. Bunlar çevresinde yeni birliktelikler oluşur.

İşte tüm bu oluşumları ideolojiler okur. Bir söylem haline getirir. Onlara ümit verir. Yeni bir hayat tarzı sunar. Böylece ruhlarda ve kafalarda yer eder. Giderek insanların sarar. Onların enerjilerine yön ve hayat verir. Coşku, isyan, öğretici doğrultusunda tezahür eder. İdeoloji yerleşir benimsenir, kökleşir. **Böylece insan ideolojinin bir nesnesi, objesi konumuna gelir. İdeoloji ona sahip olur, tasarrufuna alır.** İnsanın hayat prensipleri, ideolojinin ilkeleriyle çakışır. Bunun dışında bir hayat anlayışı makbul sayılmaz. Bütün bu ablukaların sürmesi, insanın ideolojik çevreler içerisinde kalınmasına da bağlıdır. Böylece toplum, okul ve benzeri mekanlar ideolojinin hayat alanları olacak şe-

* Hz.(hitap sıfatı tarafımızdan konuldu).

kilde organize edilir. Burada devlet ve sistemin yanında aydınlara da önemli görevler düşer.

5. Aydınların Rolü

Çağımızda aydının işlevi yükselmiş ve çeşitlenmiştir. Meselâ, kültür değişmelerinde öncülük etmek, bunu kabul edilebilir kılmak, halkı etkilemek, yönlendirmek, evrensele ulaşmak, fikir üretmek, karşı olmak, köklü tercihlerde bulunmak. K. Manheim, bütün bunların yanında aydının 'çağın eğilimlerinin mümkün olduğu kadar bir sentezini yaptığını, dolayısıyla bir ideoloji taşıyor olduğunu da' vurgular. Böylece aydının en önemli özelliklerinden birinin "ses ve sözü mümkün olduğu kadar soyut, sözel ifade ve sembollere kavuşturması bunu iletme, bütün çevreleme ulaştırma gücüne sahip olması olarak gözükür (F. Ülgener, *Zihniyet, Aydınlar ve İzimler*, Ank., 1983, s.68).

Öyleyse aydının fikir üretmesi, modeller kurması, geçmişi ve günü okuyabilmesi onun vazgeçilmez bir vasfıdır. Bu haliyle aydın ideolojinin içerisinde. Ne var ki, fikir üretme, entelektüel çaba güç bir uğraştır. Bu yüzden bizde aydın daha çok bir görevli konumunda kalmış ve öngörülen ideoloji doğrultusunda insanımızı, halkı yönlendirme çabası içerisinde olmuştur. Böylece o gerçek işlevinin dışına düşmüştür. **Gerçeği arama, karşı olma, tenkitle aydınlatma yerine, sistemden doğan aksaklıkları, ideolojiyi yerleştirme peşinde olmuştur.** Onun bu konumu halkla farklılaşmasını getirmiş, bu yüzden genellikle kabul görmemiştir. **Haliyle aydın güce dayanmış ve baskıyı olurlayan bir yapı kazanmıştır.**

Nitekim bu durum, I. Dünya Savaşı'na taraf olan ülkelerin aydınlığında da görülmüş, onlar da karşı olma yerine, bu vahşeti olurlayabilmişlerdir.

Ancak, bu gibi durumlara karşı haysiyetli seslerin yükseldiğine de şahit olmaktayız. Fransız aydınlardan (1927'lerde) Julien Benda'nın böyle bir konumda yer aldığını görüyoruz. Filozof Benda, **çağdaş medeniyetin geçirdiği müthiş yıkıntının kökünde "ulemanın ihaneti"ni görür** (Ülgener, *Age.*, s.75). R. Aron da bu çıkışı destekler ve pekiştirir (1956'larda). Böylece tahlil, tenkid, karşı olma içe, düzenin özüne çevrilir.

İnsanda gelişmek, yükselmek, şan ve şöhrete kavuşmak isteği, hırsı vardır. Tatmin olma arzusu vardır. **Bütün istekleri tepilen, tıkanan bir insan çoğu defa kine, öfkeye, intikam hırsına kapılır.** Bu, aydında daha da güçlüdür. Benzerlerinden geri kalmış, ikbal kapıları üstüne kapanmış bir aydın çok farklı tepkiler geliştirebilir. Bu tür aydınlardan grubunun bir yol arayacağı açıktır. Şartlar müsait olunca bütün bunlar akışa geçer. **Bu gibi durumlarda ideolojinin ne olup-olmadığı önemli değildir. Önemli olan onunla ne yapılmak istendiğidir.** Burada aydın hem kendisini, çıkarımı temel alır, hem de ideoloji maskesi takar. Onu yapar, taşır ama kendi için. Bu kendi için olma bazen bir gücü meşrulaştırma, sistemi olurlama, bazen de bir sınıf yahut devlet adına, vs. tezahür edebilir. **Ne olursa olsun burada gerçek, toplum ve gerçeği gözardı edilmemiş, benlik-ihтира**

öncelenmiştir. Bu yüzden Bumin, “İnsanlar, sloganı düşünüp yapanlar, alkışlayanlar, herkes sloganın yanlış olduğunu bilmektedir. İnsanların asıl devletleri kendileri, kendi kişisel çıkarlarıdır (K. Bumin, *Okulumuz, Resmi İdeolojimiz ve Paradigmaya Övgü*, s.32) der.

Aydının böylece ideoloji yaptığı, taşıdığı, bunlarla kendisine yer etmeye çalıştığı açıktır. Bu ona herhangi bir imkân sağlayabilir. Ama bir korkuyu da beraberinde getirir: Yerini kaybetme, itilme, gözden düşme korkusunu. Bu, onun çok farklı bakış açıları geliştirmesine ve hâttâ taşkınlıklara varan davranışlar, söylemler oluşturmalarına kaynaklık eder. **Bütün bunların en korkuncu maskeyle gözükmeştir. Daima başka maskeler takmaktadır.** Aydın duruma göre çok farklı maskeler kullanabilir: Bilinen maskesi, saygınlık maskesi,... hâttâ (ben yoksam) kıyamet kopacak maskesi vs. bile takabilir.

Bütün bunlar bugün cereyan eden şeyler değildir. Tarihte de şartlar elverdiğinde cereyan etmiş, gelecekte de edecektir.

Ülgener’in tesbitine göre I. Dünya Savaşı öncesi ve sonrası Almanyasında bu oluşumun ibret verici örneklerine rastlanır. Neyin adına olursa olsun, dönemin Alman aydınları sağduyuyu, bilimi, ahlâkı, adaleti daha doğrusu insanı hiçe sayarlar. Fransa’da J. Benda’nın yaptığını bu sefer Almanya’da Weber yapar. M. Weber’in seslenişine kulak verelim: “Onda dünün Almanyası değil, bugünün Türkiye’sini de bulacağız... Weber, bu hengamede tüm sahte oluşumlara, çıkara dayalı maskeye, aklileştirmelere şiddetle karşı kor ve şöyle der:

“Bilim bugün kendi kendimizi düşünüp buldurtan ve gerçekler arasındaki ilişkileri öğrenmemizin hizmetinde tamamıyla ihtisasa dayalı bir meslek işidir. O kadar! Bilim, peygamber ve kahinler tarafından vahîy yoluyla dağıtılan bir ânfet ve inayet olmadığı gibi, evrenin mânası üzerine hüküm ve filozofça kuruntular yürütmek de değildir. ... Tolstoy’un meşhur sorusu hatırlansın: Ne yapmamız gerektiğini, yaşamımızı nasıl düzenleyeceğimizi bize ilim öğretmeyecekse kim öğretir? Yahut kendi anlayışımıza göre soralım: Birbirini boğazlayan bunca tanrıdan hangisinin hizmetine koşacağız? Evet kim doğru yolu gösterecek? Bizim cevabımız şu: Ancak bir peygamber! Ama öylesi ortada yoksa veya sözlerine artık kimse kulak asmiyorsa, onu ille de yeryüzüne indireceğiz diye, devlet kapısında maaşlı veya imtiyazlı küçük küçük profesörlere dershanelerde peygamber sıfatı yaptırımımızın alemi yoktur (Age., s.88).

Bu değerlendirmeye insanı, dolayısıyla toplumu dengede tutmak için güçlü prensipler, değerler aramızın zaruretine de işaret eder. Yahut bu tür değerler bozulup geçersiz addedilince insanın benzerleri yerine sahtelerini ürettiği gerçeğini de dile getirir.

Weber değerlendirmelerini sürdürür: Böyle bir ortamda öğretici de kürsüde objektif bilgi veremez. İdeolojiyi taşır. Onun sözcülüğünü yapar. Onu meşrulaştırır. Gerçeğin tahtına oturtur. Böylece bilimin bilimsel nesnellüğün de sonu görünmüş olur. **Her sahte ve uydurma aslında sevimsizdir. Ama uydurma peygamberin en sevimsizi ve çekilmez olanı, profesörden yapma peygamberdir. Devletten lisanslı bir sürü peygamber** (Ülgener, Age., s. 89).

6. Sonuç

Hiçbir gerekçeyle insan tabiatını, kişiliğini çarpıtmak hakkımız olamaz. Düşünce ve ifade hürriyeti temel insanî bir haktır. Nasıl eğitimde fırsat eşitliği önemli bir olguy-
sa, çok farklı fikir, inanç ve düşüncelerin eşit şartlarda varolması, bunun ortamının sağ-
lanması aynı derecede önemlidir. İnsanın gerçekte var olması buna bağlıdır.

Öyleyse önce düşünce ve ifade hürriyetinin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Bu-
nun için;

- **İnsanın biyolojisine saldırılmamalı, açıklıkla terbiye edilme yoluna gidilme-
melidir.**

- Farklı inanç, düşünce fikir vs. gibi kanaatleri benimseyen, belirli siyasi, sosyal,
idari vs. gibi oluşumları irdeleyen, bunlara şüpheyle bakan, reddeden fertler gayri insa-
ni uygulamalara tabî olmamalı, işlerini kaybetmemelidirler.

- İdeoloji bir hile, çarpıtma, gücün devarnı için kullanılmakta eğitime yüklenmek-
tedir. Bütün sahalarda ideolojiye daldırılmakta, onun verileriyle boyanmaktadır. Böylece
özgün olma, farklı olma, üretimde bulunma gibi ferdin ve toplumun temel dinamikleri
yok edilmektedir.

- Nihayetinde ideolojinin de insan eseri olduğu unutulmamalı, bu yüzden bir gün
yerine yenisinin geçeceği gerçeği bir değer olarak gözönünde tutulmalıdır.

- İnsanlar, benimsedikleri düşüncelerinden dolayı ayrıma tâbi tutuluyorlarsa, yasa-
lara geçirilmiş özgürlüklerin hiçbir anlamı yoktur.

- Öyleyse eğitim ve aydın, ideolojiyi yayma ve yerleştirmede bir vasıta görevi üst-
lenmemeli, gerçek işlevlerine kavuşturulmalıdır.

- Eğitimin gerçek işlevi kişiliklerin kullanılmasında insanın kendisi olmasında te-
celli eder. Bu mânada o önce bir temizleme işlevi görür. Sahte oluşumları, mitleri, kur-
guları, vs. ferdin görmesini sağlayacak bir şekilde verilmelidir. Karşıt kanıtları üretme-
li, şüpheyi göz önünde tutmalıdır.

- Toplumsal sistemin temel mekanizmalarını çeviren kişiler, aydınlar da gerçekten
aydınlanmış kişiler, bilge kişiler olmalıdır. Bu da ideolojik kaygılarla yüklenmemiş sağ-
lıklı bir eğitim gerçeğinde yatar.

- Elbette sağlıklı bir kamuoyu varetme de bir diğer güçlü bir direnç hattıdır.

- İnsana, her tür çoğulculuğa karşı oluşturulan totaliter rejim ve yapılanmaların teş-
hisi, tahlili ve yolunun tıkanması bir diğer hayati sorundur.